

Ireneusz Lewicki, Bogdan Jakuczun,
Lech Zużalek, Gorzysław Poleszczuk

TURYSTYKA W WOLIŃSKIM PARKU NARODOWYM

Tourism in the Woliński National Park

Abstract

The Woliński National Park is located on Poland's biggest island — Wolin (NW Poland), close to several large vacation centres at the Baltic coast. The paper deals with the efforts of the Park's management to render it accessible for tourists and at the same time protect its valuable nature. The Nature Museum, European bison reserve and marked tourist routes through the most attractive areas make it possible for tourists to experience the Park's nature and get some knowledge about it. The Park's Didactic Centre co-operates with local schools.

KEY WORDS: NW Poland; national parks; tourism; nature conservation.

Woliński Park Narodowy (WPN) utworzony 3 marca 1960 r. obejmuje powierzchnię 5001 ha, z czego pod bezpośrednim zarządem Dyrekcji pozostaje 4847 ha, a więc zajmuje tylko niewielką część wyspy Wolin (26500 ha).

Na tej stosunkowo niewielkiej wyspie znajduje się aż 9 mikroregionów bardzo mocno różniących się między sobą:

1. Pasma Wysoczyzn Wolińskich na północy wyspy, opadające brzegiem klifowym ku morzu, z wysokimi wzniesieniami (Grzywacz 115 m n.p.m., Wysoczyzna 100 m n.p.m., Gosań 90 m n.p.m.).
2. Pagórki Lubińsko-Wapnickie na południu wyspy, z wysokimi klifami nad Zalewem Szczecińskim (Lelowa Góra 90 m n.p.m.).
3. Pojezierze Warnowsko-Kołczewskie, 8 jezior rynnowych o pow. 273 ha.
4. Równina Dargobądzka — typowy płaski twór aluwialny.

5. Mokrzyckie Góry, wzniesienia (tzw. guz morenowy) o wysokości do 67 m n.p.m. w kulminacji.
6. Obniżenie Kodrańskie, mikroregion o wyrównanej powierzchni.
7. Półwysep Międzywodzki, o charakterze mierzejowym, utworzony z wydm.
8. Półwysep Rów, narastający zespół łąkowo-bagienny, wyniesiony nieznacznie ponad wody Zalewu Szczecińskiego.
9. Mierzeja Świny wraz ze wsteczną deltą, którą stanowią od północy wydmy, obniżające się ku południowi i przechodzące w bagna, wysepki i pasma oczeretów.

O atrakcyjności przyrodniczej regionu decydują zróżnicowana rzeźba i wielka różnorodność środowisk. Najważniejsze wzniesienia położone są w strefie morenowy czołowej na wschód od Międzyzdrojów i urywają się do morza klifami często o wysokości przekraczającej 80 m. W południowej części wyspy wznoszą się wspomniane Góry Mokrzyckie i Pagórki Lubińsko-Wapnickie. Różnorodność geomorfologiczna łączy się z różnorodnością zbiorowisk roślinnych (1300 gatunków i 60 zespołów roślinnych).

Trudno się dziwić, iż przy takim urozmaiceniu przyrody tereny te są przedmiotem zainteresowania turystów. Znaczna część wymienionych mikroregionów, to tereny leżące w całości lub w znacznej części w granicach Wolińskiego Parku Narodowego.

Zasady organizowania turystyki w WPN. W związku z tym, iż turystyka jest zwykle czynnikiem oddziałującym bardzo silnie i w sposób wieloraki na przyrodę Parku powodując zmiany w funkcjonowaniu ekosystemów, celem ograniczenia szkód bezpośrednich (zniszczenia) i pośrednich (zmiany w ekosystemach — obniżenie walorów przyrodniczych), przyjęto, iż:

- 1) rezerваты ściśle są wyłączone z udostępniania turystycznego,
- 2) turystyka otwarta może odbywać się tylko wytyczonymi szlakami, które pozwalają na udostępnienie miejsc atrakcyjnych,

- 3) masową turystykę należy kierować do Muzeum Przyrodniczego i Rezerwatu Pokazowego Żubrów. Rezerwat, do którego prowadzi atrakcyjna przyrodniczo trasa położony jest około 2 km od miasta,
- 4) wstęp do Muzeum i Rezerwatu Pokazowego Żubrów musi być płatny,
- 5) zwiedzanie specjalistyczne, np. na trasach przyrodniczych ścieżek dydaktycznych musi odbywać się z przewodnikiem. Konieczność chronienia naturalnych zasobów Parku koliduje z pragnieniem ludzi do nieograniczonego penetrowania jego terenu. Jak zwykle w sytuacji występowania sprzeczności tak i w tym przypadku zaistniała potrzeba wypracowania kompromisowego modus vivendi.

Woliński Park Narodowy jako obiekt turystyczny. WPN udostępnia zwiedzającym: Muzeum Przyrodnicze, Rezerwat Pokazowy Żubrów i innych zwierząt leśnych, trzy szlaki turystyczne przebiegające przez tereny Parku i dwie przyrodnicze ścieżki dydaktyczne.

Muzeum Przyrodnicze WPN im. prof. Adama Wodziczki otwarto 2 czerwca 1962 roku. Mieści się w centrum Międzyzdrojów w okazałym budynku obok Dyrekcji WPN. Ekspozycja rozmieszczona jest na powierzchni 300 m². Można tutaj w ciągu kilku kwadransów zapoznać się z geologią, morfologią, florą i fauną Parku. W ogrodzie przy Muzeum, w woliery, można obejrzyć „herbowego” ptaka Parku — orła bielika.

Rezerwat Pokazowy Żubrów — jest oddalony od Międzyzdrojów o około 2 km. Można tam dotrzeć wyznaczonymi szlakami przez lasy Wolińskiego Parku Narodowego z kilku stron. Pierwsze żubry trafiły tutaj w lipcu 1976 roku. Zwierzęta można podziwiać spoza solidnej palisady. Obok wybiegi dla dzików i sarny.

Szlaki turystyczne przebiegające przez tereny WPN:

— Czerwony — z Międzyzdrojów brzegiem Bałtyku przez Wisłę do Latarni Morskiej KIKUT i do Kołczewa. Liczy 19,2

- km, z czego 16 km terenami Parku i prowadzi przez buczyny pomorskie i plażę u podnóża klifowego brzegu wyspy.
- Zielony — z Międzyzdrojów lasami Wolińskiego Parku do Warnowa i przez pojezierze Warnowsko-Kołczewskie do Kołczewa. Jest to tzw. „spacerowy” szlak liczący ogółem 15 km, z czego 10,7 km terenami WPN.
- Niebieski — z Międzyzdrojów przez lasy WPN do Wapnicy i Lubinia, i dalej brzegiem Zalewu Szczecińskiego. Całość liczy 26 km, z czego w WPN: 16,9 km. Traktowany jest jako szlak dwudniowy.

Udostępnione ciągi piesze i punkty widokowe:

- Ciągi piesze:
 - Zakręt Śmierci — Góra Gosań,
 - Kawcza Góra — Rezerwat Żubrów
 - Granica miasta — do szlaku zielonego,
 - Granica miasta — do szlaku zielonego,
 - Wapnica — Lubiń,
 - Wapnica — Lubiń,
 - Granica WPN (Wsch.) — do plaży,
 - Wisielka od Szkoły Podstawowej — do morza,
 - Droga Wisielka-Międzyzdroje — do Grodno II,
 - Droga Wisielka-Międzyzdroje — do Grodno I,
 - Droga Wisielka-Warnowo — parking nad Jeziorem Czajczym,
 - Droga Wisielka-Warnowo — Pole wypoczynkowe.
- Punkty widokowe:
 - Góra Gosań,
 - Kawcza Góra,
 - Wzgórze „Zielonka”,
 - Piaskowa Góra nad Jeziorem Turkusowym,
 - Latarnia morska „KIKUT”,
 - Wydrzy Głaz, Grodzisko Słowiańskie,
 - Wicko wzgórze,
 - Wzgórze Kopalnia ropy.

Przyrodnicze ścieżki dydaktyczne:

- Północna — długości ok. 5 km, prowadząca od Muzeum — Kawcza Góra — Rezerwat Żubrów,
- Południowa — długości ok. 4 km, prowadząca przez tereny wysoczyzny południowej brzegiem jeziora Turkusowego w Wapnicy na brzegi Zalewu Szczecińskiego poprzez siedliska roślinności leśnej i łąkowej.

Rozmiary turystyki w Wolińskim Parku Narodowym. Dla zobrazowania wielkości ruchu turystycznego przytoczono dane dotyczące frekwencji w Muzeum Przyrodniczym Wolińskiego Parku Narodowego w latach 1990 i 1992. Dane liczbowe zamieszczone są w tab. 1.

Tab. 1. Frekwencja w Muzeum Przyrodniczym Wolińskiego Parku Narodowego w latach 1990 i 1992.

Tab. 1. Attendance at the Nature Museum of the Woliński NP in 1990 and 1992.

Miesiące	1990		1992	
	Ilość osób Nr of persons		Ilość osób Nr of persons	
	Dorośli Adults	Młodzież Youth	Dorośli Adults	Młodzież Youth
Styczeń / January	556	500	405	771
Luty / February	721	954	627	825
Marzec / March	788	513	633	1422
Kwiecień / April	668	720	245*	160*
Maj / May	1217	3641	449*	248*
Czerwiec / June	3259	6087	1548	482
Lipiec / Juli	8535	13397	5866	7848
Sierpień / August	7012	8945	6218	5246
Wrzesień / September	1985	960	1046	1828
Październik / October	945	1680	624	2816
Listopad / November	18	142	258	853
Grudzień / December	240	358	251	229
Razem:	29766	50105	18996	33262

*) — przez część miesiąca remont Muzeum.

Przedsięwzięcia turystyczno-dydaktyczne. Turystyka w WPN jest spostrzegana przez Dyрекcję Parku jako forma dydaktyki przyrodniczej. W Parku powstaje Centrum Dydaktyki działającej w ramach Pracowni Naukowo-Dydaktycznej. Planowane jest dostarczenie zwiedzającym maksimum wiedzy i wrażeń. Celowi temu służą wydawnictwa WPN: przewodniki, foldery, mapy turystyczne i wiedeokasety o Parku. Są one dostępne w punktach obsługi ruchu turystycznego, w Muzeum i Rezerwacie Pokazowym Żubrów.

Podjęmowane są działania mające na celu edukowanie proekologiczne pod hasłem: Park Narodowy jest naszym wspólnym dziedzictwem. Został opracowany specjalny program turystyczno-dydaktyczny dla uczniów szkół z terenu wyspy Wolin. Pracownia Naukowo-Dydaktyczna WPN proponuje szkołom wspólną ochronę różnych obiektów przyrodniczych.

Uczniom działającym w szkolnych kołach ekologicznych proponujemy wspólne badania przyrodnicze dostosowane do poziomu i możliwości młodzieży. Wspólnie z dyrekcjami szkół ogłaszane są konkursy o tematyce ekologicznej:

- inwentaryzacja obiektów przyrodniczych,
- otaczanie opieką obiektów i zabytków przyrody,
- fotografowanie przyrody ożywionej.

Przewiduje się uruchomienie warsztatów ekologicznych dla uczniów szkół średnich.

Podsumowanie

1. Woliński Park Narodowy, podobnie jak i inne Parki Narodowe, zobowiązany jest realizować zadania związane z ochroną przyrody oraz stojące w istotnej sprzeczności turystyczne udostępnienie terenów Parku.
2. Modus vivendi obu tych zadań polegać musi na kontrolowanym udostępnianiu terenów Parku turystom.
3. Odpowiednie otwarcie Parku dla turystów nie musi oznaczać ograniczeń w zakresie atrakcyjności turystyczno-poznawczej udostępnionych terenów. Wręcz przeciwnie, udostępniane powinny być tereny szczególnie atrakcyjne.

4. Przedstawiono koncepcję udostępniania zasobów przyrodniczych Wolińskiego Parku Narodowego turystom, polegającą na:
 - prezentacji Muzeum Przyrodniczego,
 - prezentacji Rezerwatu Pokazowego Żubrów,
 - udostępnianiu atrakcyjnych szlaków turystycznych i ciągów pieszych,
 - wydawnictwach, prelekcjach oraz wystawach,
 - udostępnianiu przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.
5. Udostępnianie zasobów przyrodniczych Parku winno łączyć się z szeroko pojmowaną dydaktyką proekologiczną realizowaną przez Ośrodek Dydaktyczny — integralną część Pracowni Naukowo-Dydaktycznej Parku.

Adres autorów:
Woliński Park Narodowy
72-510 Międzyzdroje